

**ДО ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА СЪДИИТЕ ОТ ГРАЖДАНСКАТА И
ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИИ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

И С К А Н Е

от Лозан Панов – председател на Върховния касационен съд на основание

чл. 125 във връзка с чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

Постъпило е становище от заместниците на председателя и ръководители на Гражданската и Търговската колегии по повод постъпило предложение с вх. № 4272/18.04.2017 г. от съдиите при СРС Атанас Додов, Филип Савов и Васил Петров и младши съдията при СГС Константин Кунчев, допълнено с вх. № 7161/23.06.2017 г., за образуване на тълкувателно дело по някои въпроси, свързани с принудителното изпълнение. По тези въпроси е налице противоречива съдебна практика, както следва:

- 1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор?** По въпроса е налице противоречива практика. Според едното становище, привидният кредитор не може да запази никакви права, придобити в един материално незаконосъобразен изпълнителен процес, и дължи връщане на всичко получено от него дори в качеството му на купувач на публична продан, тъй като е получено без основание (Решение № 123 от 31.03.2015 г. по гр. д. № 4298/14 г. на IV г.о., Решение № 19 от 10.08.2015 г. по гр. д. № 1812/14 г. на IV г.о., Определение № 260 от 13.05.2015 г. по ч. т. д. № 2820/14 г. на I т.о.). В аналогичен смисъл е и Решение № 105/ 2016 от 06.01.2017 г. по гр. д. № 1091/16 г. на II г.о., в което се приема, че при възлагане на имота, върху когото е насочено изпълнението, в полза на вискателя, при отпадане на изпълнителното основание, въз основа на което е предприето принудителното изпълнение върху имота, последният ще

се счита собственост на длъжника поради липса на изпълняемо право, което да оправдае транслирането на собствеността. Обратното становище е застъпено в Решение № 145/2014 от 24.07.2015 г. по гр. д. № 1770/14 г. на II г.о., според което влязлото в сила постановление за възлагане, с което имотът, върху когото е насочено изпълнението, е възложен на вискателя, поражда транслативен ефект по отношение на собствеността, независимо от наличието или липсата на изпълняемо право, и действителността на продажбата не би могла да се оспорва на други основания освен изрично предвидените в чл. 496, ал. 3 ГПК (чл. 384, ал. 3 ГПК – отм.).

2. **Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество?** По въпроса е налице противоречива практика. Според едното становище, лицата по чл. 429, ал. 3 ГПК имат качеството на страна – длъжник в изпълнителното производство, щом изпълнението е насочено върху даденото от тях обезпечение на чуждото задължение, тъй като по силата на закона са обвързани от субективните предели на издадения срещу длъжника изпълнителен лист (Определение № 97 от 05.03.2015 г. по ч. гр. д. № 6100/14 г. на I г.о. и Решение № 30 от 07.03.2016 г. по гр. д. № 5217/15 г. на IV г.о.). Тезата е споделена и в Решение № 355/2015 г. от 18.01.2016 г. по гр. д. № 1897/15 г. на IV г.о., в което е прието, че собственикът, учредил вещно обезпечение на чужд дълг, по силата на закона е в правното положение на длъжника по изпълнителния лист. Според друго становище, обективизирано в Решение № 53 от 21.07.2010 г. по т. д. № 104/10 г. на I г.о., разпоредбата на чл. 429, ал. 3 ГПК задължава третото лице да търпи изпълнителни действия по отношение на собствената му вещ, независимо че не е длъжник на вискателя, но не променя процесуалното му качество на трето лице в изпълнителното производство. Така противоречиво разрешаваният въпрос за процесуалното положение на лицата по чл. 429, ал. 3 ГПК е от важно практическо значение от гледна точка на допустимите способности на защитата им в изпълнителното производство, тъй като процесуалният закон урежда по различен начин защитата на длъжника и на третите лица, чиито права са засегнати от изпълнението (чл. 435, чл. 439 и чл. 440 ГПК), а също и предвижда различен съдопроизводствен ред за разглеждане на жалбите им (чл. 437, ал. 1 и 2 ГПК).

Това противоречие в практиката на Върховния касационен съд е намерило отражение и в практиката на окръжните съдилища по

същия въпрос. Така според Решение от 14.12.2015 г. по гр. д. № 622/2015 г. на Окръжен съд – Враца, Решение № 1335/15.07.2015 г. по гр. д. № 1495/2015 г. на Окръжен съд – Пловдив и Определение № 982/21.04.2015 г. по гр. д. № 206/2015 г. на Окръжен съд – Бургас, разпоредбата на чл. 429, ал. 3 ГПК предвижда, че изпълнителният лист има сила срещу лице, дало своя вещ в залог или ипотека за обезпечение на дълга, когато взискателят насочва изпълнението върху тази вещ. Същата не променя процесуалното му качество на трето лице в изпълнителното производство, поради което допустимостта на жалбата следва да бъде преценявана именно от тази гледна точка, като се съобразява, че по силата на чл. 435, ал. 4 ГПК трето лице може да обжалва действията на съдебния изпълнител само когато изпълнението е насочено върху вещи, които в деня на запора или възбраната се намират във владение на това лице, при което по силата на чл. 437, ал. 2 ГПК жалбата подлежи на разглеждане в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, длъжника и взискателя. Тезата е възприета и в Решение № 1916/11.12.2015 г. по гр. д. № 2848/2015 г. на Окръжен съд – Пловдив и Решение № 2127/20.05.2015 г. по гр. д. № 124/2015 г. на Окръжен съд – Благоевград, в които е посочено, че тази постановка е в сила и за приобретателя на ипотекирания имот, който се явява трето за изпълнението лице и на това основание разполага с правата по чл. 435, ал. 4 ГПК.

Обратното становище е застъпено в Определение № 1577/21.03.2016 г. по гр. д. № 941/2015 г. на Окръжен съд – Благоевград, Решение №11-21/08.06.2016 г. по гр. д. № 1524/2015 г. на Окръжен съд – Бургас, Определение от 28.10.2015 г. по гр. д. № 2937/2015 г. на Окръжен съд – Варна и Решение от 29.10.2015 г. по гр. д. № 1621/2015 г. на Окръжен съд – Варна, които приемат, че на основание чл. 429, ал. 3 ГПК издаденият срещу длъжника изпълнителен лист има сила и срещу лицето, ипотекирало имота си за обезпечаване задължението му, както и срещу неговия частен праводател за ипотекирания имот, от което следва, че тези лица се явяват длъжници по изпълнението, когато взискателят е насочил изпълнението си върху имота, и на това основание могат да обжалват действията на съдебния изпълнител само в изрично посочените в чл. 435, ал. 2 ГПК случаи.

3. **По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК?** По този въпрос е налице противоречива практика на състави на ВКС. Според едното становище, тази недействителност може да

се предяви както чрез самостоятелен установителен иск, така и инцидентно като преюдициален въпрос в производството по предявен иск за собственост на имота, обект на проданта (Решение № 129 от 22.10.2015 г. по гр. д. № 2091/15 г. на II г.о.). Обратното становище, според което недействителността по чл. 496, ал. 3 ГПК може да се релевира само по пътя на обжалване на постановлението за възлагане или чрез самостоятелен иск, е обективизирано в Решение № 153 от 12.07.2013 г. по гр. д. № 1317/13 г. на II г.о. и Определение № 683 от 22.10.2015 г. по ч. гр. д. № 4764/15 г. на IV г.о.

4. **Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със запорирана вещ или взимане, респ. разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната?** По въпроса е налице противоречива практика. Според едното становище, такъв иск е допустим и следва да се квалифицира по чл. 452, ал. 1 ГПК (Решение № 292 от 22.12.2015 г. по гр. д. № 1159/15 г. на IV г.о.). Според обратното становище, такъв иск е недопустим поради липса на правен интерес, тъй като търсената защита следва от поредността на извършените вписвания, при което извършеното разпореждане с възбранения имот е непротивопоставимо на вписалото възбраната лице по силата на закона (Определение № 317 от 17.10.2008 г. по ч. т. д. № 247/08 г. на II т.о.).

Според заместниците на председателя и ръководители на Гражданската и Търговската колегии, налице е противоречива съдебна практика и по два други въпроса, свързани с изпълнителното производство, а именно:

1. **Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК)?** Според едното становище по въпроса, предвидената в закона солидарна отговорност на третото лице не му придава качеството на длъжник в изпълнителното производство, тъй като не е обхванато от субективните предели на издадения срещу длъжника изпълнителен лист, а за него на основание чл. 507, ал. 3 ГПК възникват само задължения на пазач на вземането, при което всякакви разпореждания със същото са непротивопоставими на вискателя (Определение № 5849 от 15.12.2015 г. по в. ч. гр. д. № 1027/15 г. на Благоевградския окръжен съд). В аналогичен смисъл са Определение № 551 от 22.07.2015 г. по в. гр. д. № 513/15 г. (потвърдено с

Определение № 3497/04.12.2015 г. по ч. гр. д. № 3734/15 г. на САС) и Решение № 507 от 30.11.2015 г. по в. гр. д. № 740/15 г. на Врачанския окръжен съд, в които също се приема, че предвидената в чл. 512, ал. 3 ГПК солидарна отговорност на третото лице не е основание съдебният изпълнител да предприема изпълнителни действия срещу него в качеството му на длъжник, без да се е снабдил с изпълнителен лист срещу това лице. Становището е застъпено и в постановеното в производство по чл. 73, ал. 4 във връзка с ал. 1 ЗЧСИ Решение № 601 от 07.07.2009 г. по гр. д. № 348/09 г. на ВКС, IV г.о., според което са незаконосъобразни предприетите от съдебния изпълнител изпълнителни действия срещу третото задължено лице по чл. 512, ал. 3 ГПК, преди вискателят да се е снабдил с изпълнителен лист срещу него. Обратното становище е обективизирано в Решение № 1202 от 20.08.2008 г. по в. ч. гр. д. № 597/08 г. на Врачанския окръжен съд, според което действията на работодателя, платил трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения заповор, го превръщат в длъжник, като по искане на вискателя дължимата сума следва да бъде събрана от него в рамките на вече образуваното изпълнително производство въз основа на издадения срещу длъжника изпълнителен лист. Същата теза по същество е застъпена и в Решение № 49 от 12.06.2009 г. по в. ч. гр. д. № 117/09 г. на Бургаския окръжен съд, в което се приема, че в хипотезата на чл. 512, ал. 3 ГПК съдебният изпълнител може да предприеме срещу третото задължено лице действия за принудително събиране не на цялата дължима от длъжника сума, а само за сумата, която работодателят е бил длъжен да удържи от трудовото му възнаграждение.

2. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното производство в полза на вискателя от длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение? Според едното становище, обективизирано в Определение № 210/07.05.2015 г. по ч. гр. д. № 1097/2015 г. на I г.о., и Определение № 66/04.04.2017 г. по ч. т. д. № 2705/2015 г. на I т.о., обратен изпълнителен лист се издава само за онези суми, посочени в първоначалния изпълнителен лист, издаден въз основа на съдебен акт, загубил своята изпълнителна сила, като не се присъждат събраните от съдебния изпълнител разноски в незаконосъобразно проведеното изпълнително производство. Като аргумент в подкрепа на тази теза в първото от цитираните определения е посочено, че за защита срещу присъждане на разноски в изпълнителното производство е предвиден друг процесуален ред – жалба срещу акт на съдебния изпълнител (чл. 435, ал. 2 ГПК).

Според другото становище, застъпено в Определение № 429/29.10.2012 г. по гр. д. № 1458/2010 г., на IV г.о., Определение № 295/28.06.2011 г. по ч. гр. д. № 228/2011 г. на II г.о., Определение № 232/28.10.2016 г. по т. д. № 2703/2015 г на I т.о., Определение № 429/29.10.2012 г. по гр. д. № 1458/2010 г. на IV г.о. и Определение № 332/01.11.2016 г. по гр. д. № 846/2016 г. на IV г.о., с „обратния“ изпълнителен лист се присъждат и събраните в изпълнителното производство разноски от длъжника, тъй като същите са получени от взыскателя въз основа на допуснатото предварително изпълнение.

Предвид посочената по-горе противоречива практика на съдилищата, на основание чл. 125 във връзка с чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ правя следното

ИСКАНЕ:

Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговска колегии на Върховния касационен съд да се произнесе с тълкувателно решение по следните въпроси:

- 1. Поражда ли вещнопрехвърлителен ефект постановлението за възлагане в хипотезата, при която имотът, обект на изпълнението, е възложен на привиден кредитор?**
- 2. Има ли качеството на длъжник в изпълнителното производство или е трето за изпълнението лице този, който е дал своя вещ в залог или ипотека за обезпечаване на чужд дълг в хипотезата, при която изпълнението е насочено върху това имущество?**
- 3. По какъв процесуален ред може да се релевира недействителността на публичната продажба по чл. 496, ал. 3 ГПК?**
- 4. Допустим ли е иск за обявяване недействителност на извършено от длъжника разпореждане със запорирана вещ или взимане, респ. разпореждане с имот след вписване на възбрана, предявен от лицето, в чиято полза е наложен запорът или възбраната?**
- 5. Дали има качеството на длъжник в изпълнителното производство или трето за изпълнението лице платилият трудовото възнаграждение на длъжника въпреки наложения запор, без да удържи сумата по запора (чл. 512, ал. 3 ГПК)?**
- 6. Може ли да бъде издаден по реда на чл. 245, ал. 3, изр. второ ГПК обратен изпълнителен лист за разноските, събрани в изпълнителното производство в полза на взыскателя от**

длъжника, срещу когото е било допуснато предварително изпълнение?

Приложения: посочената в искането съдебна практика и копие от становището на заместниците на председателя и ръководители на Гражданската и Търговската колегии.

**ЛОЗАН ПАНОВ –
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**